

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

25. aprillil kuulati Akadeemilise Rahvaluule Seltsi (ARS) üldkoosolekul Polina Holitsyna ettekannet “Authenticity in subcultural studies: an example of metal-lore in extreme metal subcultures” ning juhatuse ja revisjonikomisjoni aruannet. Kutsuti tagasi aegunud volitustega juhatuseliikmed.

30. mail pidas mullune Eesti folkloristika aastapreemia laureaat Anastasiya Astapova seltsi koosolekul ettekande “Ida-Euroopa ja Põhjamaade vandenõuteooriad ning Eesti nende vahel”, tutvustades vandenõuteooriate uuringuid folkloristika poolt ning selgitades, kuidas vandenõuteooriad on rahvaluule žanr ja süveneb vandenõuteooriatesse tänapäevases Eestis (eriti nendesse, mis on seotud soo/feminismi ja Ukraina sõja temaatikaga).

Koosolekul anti üle Eesti folkloristika aastapreemia 2024. Selle pälvis Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur etnomusikoloog Taive Särg. Žürii töstis esile Taive Särje pikaagegset kõrgetasemelist ning pühendunud teadustegevust, mis on tugevalt põimunud sooviga harida nii järgmisi teadlaspõlvkondi, ühiskonda üldisemalt kui ka rahvamuusika praktikuid.

Esitleti Anu Korbi raamatut “Siberi eestlaste rahvapärased ravioskused” (Eesti asundused, IX).

Katre Kikas

Eesti Rahvaluule Arhiivis

4. aprillil pidas Kärri Toomeos-Orglaan Mare Kalda 60. sünnipäevale pühendatud Akadeemilise Rahvaluule Seltsi pidulikul kõnekoosolekul “Tige diskursus ja nutikas narratiiv. Mare Kalda 60” ettekande “Käies Ahasveeruse jälgedes”.

4.–6. aprillini osales Lona Päll Ida-Vahemere ülikooli korraldatud 7. rahvusvahelisel meedia ja kommunikatsiooni konverentsil (“Peace-ing it Together: Reconsidering Communication, Community and the Media in the Anthropocene”) Põhja-Küprosel Famagustas ning pidas ettekande kohapärimuse rollist keskkonnakommunikatsioonis (“Ideological dimensions of place-lore in environmental conflict communication”).

5. ja 7. aprillil viis Janika Oras läbi õpitoad ja testis loovuurimusprojekti raames loodavat seto leelo õppimissüsteemi Lüllemäe Kultuurimajas Valgamaa seto lauljatega ja Põlvas leelokooriga Ilotsõõr.

9. aprillil toimus Tartu Ülikoolis keeleteaduse loengusarjas TÜling 2024. aastal tegevust alustanud Eesti juurte tippkeskust tutvustav Kristiina Tambetsi, Mari Tõrva, Miina Norviku (kõik TÜ) ja Mari Sarve loeng “Eesti Juured valdkondade kokkupuutepunktis”.

10.–12. aprillini Tallinnas toimunud Eesti humanitaarteaduste I aastakonverentsil “Tulevikuhumanitaaria. Kuidas humanitaarteadused kujundavad ühiskonda pöördeliste muutuste ajastul” esinesid Eesti Rahvaluule Arhiivi teadlastest ettekandega Ave Goršič (“Folklorist protokollides. 1940.–1950. aastad Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivimaterjalide põhjal”), Taive Särg (“Murtud sajand ja murtud värsid: eesti regilaulude uurimine folkloori taasesituse kontekstis 20. sajandil”), Liina Saarlo (“Tüüpide sõda. Isikute ja ideoloogiate osast regilaulude sõjajärgses avaldamisloos”), “Astrid Tuisk koos Eda Kalmrega (EKM FO) (“Lapsed ja noored kui pärimuse loojad ja kandjad – uut moodi aines teaduses ja kooliõpetuses 1990. aastatest”), Janika Oras koos Žanna Pärtlase (EMTA), Tanel Torni (TÜ), Mari Palolille (TÜ) ja Hans-Gunter Lockiga (EMTA) (“Seto mitmehäälne laulutraditsioon 21. sajandil: järjepidevus ja taaselustamine”), Lona Päll koos Aet Annistiga (TÜ) (“Kuidas suhestub rohepööre inimeste igapäevareaalsusega?”), Olha Petrovych koos Liina Saarlo, Mari Sarve ja Susanna Mettiga (“Tunnete keeles. Emotsioonide alase sõnavara uurimisvõimalusi eesti ja ukraina rahvalauludes”), Kadri Vider koos Neeme Kahuski ja Marin Laagiga (EKM EKLA) (“Kultuurilooliste arhiiviallikate andmekvaliteet nende sisuanalüüsi mõjutajana”) ning koos Neeme Kahuski, Mark Metsa (TÜ) ja Martin Mölderiga (TLÜ) (“Ülevaade Eesti parlamendi kõnedest: Eesti riigikogu stenogrammide andmestik ja arvutuslik analüüs”). Kadri Vider, Lona Päll, Taive Särg, Mari Sarv ja Liina Saarlo korraldasid konverentsil paneeli “Andme(kogu)d humanitaarses teadustöös”. Ave Goršič korraldas koos Indrek Jäätsuga (ERM) paneeli “Vastupanu või kollaboratsioon. Eesti humanitaarteadlased 20. sajandi keskel”.

17. aprillil rääkisid Mathilda Matjus ja Natali Ponetajev Klassikaraadio saates “Delta” noorte kultuuriuurijate konverentsist “Noorte hääled”, küsitles Aurora Ruus.

17. ja 19. aprillil viis Janika Oras EMTAs 16.–21.04 toimunud Põhja- ja Baltimaade kõrgkoolide pärimusmuusika konverentsi raames läbi seto mitmehäälse laulu õpitoad koos Lummo Kati leelokooriga EMTAs ja eesti kiigelaule õpitoad Eesti Vabaõhumuuseumi seto talu kiigel.

18. aprillil osales Andreas Kalkun Kumus näituse “Elisarion. Elisar von Kupffer ja Jaanus Samma” publikuprogrammi raames Toomas Abilise loengule “Uus-spirituaalsed liikumised 19. sajandi lõpust 20. sajandi keskpaigani” järgnenud vestlusringis.

20. aprillil pidasid Eesti Muusikateaduse Seltsi ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia muusikateaduse erialarühma Tartu päeval “Pärtlased 120!” Eesti Kirjandusmuuseumis ettekanded Andreas Kalkun (“Hermann Julius Schmalz ja seto laulupärimus”) ning Janika Oras (“Kelle terts on suurem? Seto vanema laulmisstiili taaselustamine”).

22. aprillil viis Janika Oras läbi seto killõ õpitoa Viljandi seto leelokoorile Hõpõhelü Viiratsi rahvamajas.

23. aprillil kõneles Jüri Metssalu Juuru rahvamajas Eesti Rahvakultuuri Keskuse mõttetalgutel “Elav pärand ja jätkusuutlikkus Raplamaal Juuru kandis” teemal “Kultuuripärand looduskeskkonna väärtustamisel ja kaitsel: näiteid Juuru kihelkonnast, Lõuna-Harjumaalt ja Eestist laiemalt”.

23. ja 24. aprillil toimus Eesti Kirjandusmuuseumis noorte kultuuriuurijate konverents “Noorte hääled”. ERA töötajatest esinesid Mia Marta Ruus (“Eesti rahvarõivaste kandmine ja nende eksistentsiaalsed aspektid”), Getter Lauk (“1930. aastatel kogutud Vana-Võromaa tantsupärimus Eesti Rahvaluule Arhiivis”) ning Mathilda Matjus (“Jahi-juttude eripära ja muutumine”). Konverentsi korraldasid ERA poolt Astrid Tuisk, Mathilda Matjus ja Natali Ponetajev. Konverentsiseeriat korraldatakse koostöös Eesti Rahva Muuseumi, Tartu Ülikooli, Tallinna Ülikooli ja Tartu Nefa Rühmaga.

25. ja 26. aprillil tegid Mari Sarv ja Kadri Vider Balti digihumanitaaria foorumil Lätis Riias Balti digihumanitaaria maastiku paneelis ettekande digihumanitaaria olukorrast Eestis ning osalesid paneelile järgnenud vestlusringis. Kadri Vider esindas Eestit ka sessioonil, mille teemaks oli keeletehnoloogia kõrghariduses. Postersessioonil tutvustas Mari Sarv koos Anda Baklānega (Läti Rahvusraamatukogu) Põhja- ja Baltimaade digihumanitaaria organisatsiooni tegevust ning koos Maciej Janicki, Kati Kallio ja Eetu Mäkeläga (Soome Kirjanduse Selts ja Helsinki Ülikool) FILTER projekti raames loodud rahvalaulude uurimiskeskonda.

27. aprillil õpetas Janika Oras seto mitmehäälset laulu Eesti Kirjandusmuuseumis Seto leelokooli kohtumisel.

27. aprillil viis Inna Lisniak Valgas Ukraina seltsis Kalyna läbi ukraina luuletaja Tarass Ševtšenko 210. sünniaastapäevale pühendatud loeng-kontserdi.

29. aprillil esines Mari-Ann Remmel ettekandega eesti järvepärimusest ja Peipsi järvest Aparaaditehase raamatupoes Biblioteek raamatuklubi Trükimust ja Pool Pokaali üritusel, kus käsitleti Max Dauthendey teost “Biwa järve 8 nägu” ning selle alusel valminud Marko Raadi filmi.

8. mail ilmus Janika Orase vestlus Kristi Pumboga folkloorinõukogu regilauluteemalises podcastis Folksti (<https://folkloorinoukogu.ee/podcast/janika-oras-regilaul-eestlaste-veres/>).

13.–17. maini Prantsusmaal Vitrés toimunud ballaadikomisjoni 52. rahvusvahelisel ballaadikonverentsil, mille teemaks oli laulude rändamine ajas ja ruumis (“Chansons voyageuses. Song Traditions on the Move Across Borders and Centuries”) osalesid ERA teadlastest Inna Lisniak ettekandega ukraina duumadest ja nende esitajatest ning duumatraditsiooni järjepidevusest (“Ukrainian Dumas and Their Performers: Transmission of the Folklore Tradition”), Olha Petrovych ettekandega ukraina folklooriteks- tide kohandamisest käimasoleva Vene-Ukraina sõja kontekstis (“Anton – Kryve Koleso (Anton – The Crooked Wheel): The Transformation of Folklore Texts During the Russia-Ukraine War”), Janika Oras ettekandega pulmalaulude taaselustamisest möödunud aastal toimunud võro-seto laulupulmas (“A Case Study of a Revived Traditional Singing Wedding in South Estonia”, ettekande kaasautor oli Triin Rätsep), Mari Sarv koos Kati Kallioga (Soome Kirjanduse Selts ja Helsingi Ülikool) ettekandega laulude varieeruvuse analüüsimetodist laulu “Harja otsimine” näitel (Mythological song Searching for a Comb in Estonian, Ingrian and Karelian tradition, ettekande kaasautor oli Maciej Janicki) ning Liina Saarlo ettekandega Eesti 20. sajandi laulurepertuaari mitmekesisusest (“Unfortunately, I didn’t learn all her ancient songs from my mother... About the diverse origin of the mid-20th century song repertoire in Estonia”).

18. mail viisid Janika Oras, Mari Sarv ja Kati Kallio (Soome Kirjanduse Selts, Helsingi Ülikool) läbi läänemeresoome laulude õpitoa Prantsusmaal, Availles’s toimunud festivalil.

18. mail toimunud muuseumiöö “Õös on vabadust” avas kirjandusmuuseum huvilistele ukсед. Eesti Rahvaluule Arhiivi töötajatest viis Getter Lauk läbi tantsulaboratooriumi “Labajalg”, Valdo Valper luges muuseumi ees ette luuletusi, tehnikaga abistas Jaan Tamm. Külastada sai ka ERA uurimissaali ja hoidlanäitust, selgitusi jagasid Kärri Toomeos-Orglaan, Enn Kalev Tarto, Kadri Tamm, Taive Särg, Risto Järv, Mathilda Matjus ja Astrid Tuisk.

21. ja 22. mail koordineeris Astrid Tuisk Hugo Treffneri Gümnaasiumi 11. klasside praktikat, muuhulgas tutvuti lõbusa kartoteegimängu käigus ka ERA ainesega.

22. mail esines Mari Sarv TÜ Arvutiteaduste instituudi korraldatud andmeteaduse seminaril “Kultuur ja andmed” TÜ Delta õppehoones ettekandega “Koostöökogemus: tehted folklooriandmetega”.

23. mail viisid Natali Ponetajev, Getter Lauk ja Astrid Tuisk Vanalinna Hariduskollegiumi 10. klassile läbi rahvamuusika ja -tantsude haridusprogrammi.

25. mail toimus kirjandusmuuseumis Janika Orase juhendamisel neljas Seto leelokooli kohtumine

27. mail toimus Kärddlas, Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas jutuõhtu “Muinas- ja muidujutte Hiiumaalt”. Kärrri Toomeos-Orglaan tutvustas kirjandusmuuseumi failirepositooriumi KIVIKE kogukonnaportaali “Hiiumaa muinasjutud”. Ettekannet ilmetasid Risto Järve, Helen Kõmmuse ja Astrid Tuisu esitatud muinasjutud. Katkendeid Enda Ennisti välitööpäevikust kandis ette Liina Saarlo. Muusikalist värvi lisas Helen Kõmmus hiiu kandlel.

27. mail kaitses Mia Marta Ruus Tartu Ülikoolis religiooniuuringute ja teoloogia erialal bakalaureusetööd “Eesti rahvarõivaste kandmine ja selle eksistentsiaalsed dimensioonid” (juhendaja Atko Rimmel (TÜ)).

29. mail oponeeris Lona Päll Tallinna Ülikooli Humanitaarteaduste Instituudis Rines Künnapase bakalaureusetööd “Kliimamuutuste tajumine ja neile reageerimine planeerimise näitel”.

30. mail toimunud Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul anti üle Seltsi juhatuse poolt eesti folkloristika aastapreemia 2024, selle päevis Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur Taive Särg.

Anu Korb tutvustas oma koostatud ja toimetatud vastvalminud raamatut “Siberi eestlaste rahvapärased ravioskused. Eesti asundused IX”. Väljaande kujundas ja küljendas Merike Kask, keeleteimetaja oli Inge Annom, ingliskeelse resümee tõlkis Kait Tamm, projektijuht oli Risto Järv.

27.–30. maini toimus Reykjavíkis Islandi Ülikoolis Põhja- ja Baltimaade 8. digihumanitaaria konverents (“From Experimentation to Experience: Lessons Learned from The Intersections Between Digital Humanities and Cultural Heritage”), mille korraldas 15 asutust ja organisatsiooni koondav Islandi Digihumanitaaria Keskus. ERAst osalesid konverentsil Mari Sarv, Kadri Vider ja Olha Petrovych. Mari Sarv oli ka konverentsi programmikomitee liige.

Olha Petrovych, Mari Sarv, Maciej Michał Janicki, ja Kati Kallio analüüsisid oma ettekandes ühe ukraina duuma tüübi varieeruvust kasutades läänemeresoome regilaulude põhjal välja töötatud meetodikat ("How to analyse variation in folklore: Finnic runosongs and Ukrainian dumas").

Antti Kanner käsitles võrdlevalt läänemeresoome regilaulude ja murdekorpuste sõnalise koostise statistilist struktuuri ("Oral poetry collections as a dialectal spoken language corpus"). Ettekande kaasautorid olid Kati Kallio, Jakob Lindström, Eetu Mäkelä (Helsingi Ülikool ja Soome Kirjanduse Selts) ning ERAst Mari Sarv, Kaarel Veskis ja Helina Harend.

Kadri Vider pidas posterettekande EKLA arhiivi kultuurilooliste kirjavahetuste digiandmestike andmekvaliteedist ("Digital Datasets Created from Archival Sources: The Problem of Data Quality in the Study of Private Letters"), ettekande kaasautorid olid Neeme Kahusk, Marin Laak (EKM EKLA) ja Mari Sarv.

Maciej Janicki posterettekanne ja demo tutvustas rahvaluuletekstide sarnasuse uurimise keskkonda Runoregi. Ettekande kaasautorid olid Kati Kallio ja Eetu Mäkelä (Helsingi Ülikool ja Soome Kirjanduse Selts) ning ERAst Mari Sarv.

Põhja- ja Baltimaade digihumanitaaria organisatsiooni tutvustaval paneelsessioonil tutvustas Mari Sarv lühidalt Eesti digihumanitaaria väljal tegetsevaid teadus- ja mäluasutusi, digihumanitaaria õppekavasid ning valdkonna olulisemaid väljakutseid ja kitsaskohti. Mari Sarv ja Kadri Vider tutvustasid 2025. aastal Tartus toimuvat 9. DHNB konverentsi nii selsamal sessioonil kui ka konverentsi posterilal.

1. juunil pidas Inna Lisniak rahvusvahelisel veebikonverentsil "Creative Universalism in Culture, Art, Education: Identification, Communication, And Synergetic Dimensions" (korraldaja Vasyl Stefanyki nimeline Eelkarpaatia Riiklik Ülikool Ukrainas, Ivano-Frankivskis) toimunud ümarlaual ettekande ukraina kultuuri edendamisest maailmas sõja ajal ("Promotion of Ukrainian Culture in World Space During the War").

4. juunil viis Andreas Kalkun Kumus näitusel "Elisarion. Elisàr von Kupffer ja Jaanus Samma" läbi kuraatorituuri koos Hannes Vinnaliga.

5. juunil kohtusid ERA kaastöölise kirjutamisrühmaga arutlemaks arhiivi selle aasta kogumisteema "Kunsti puudutus" üle Astrid Tuisk ning kogumisvõistluse eestvedaja Mari-Ann Rimmel.

7. juunil kaitses Helina Harend Tartu Ülikoolis eesti ja võrdleva keeleteaduse erialal magistritööd "Ema-, isa-, õe- ja vennanimetused eesti regilauludes" (juhendajad Karl Pajusalu (TÜ) ja Mari Sarv).

7. juunil kaitses Mathilda Matjus Tartu Ülikoolis eesti ja võrdleva rahvaluule erialal bakalaureusetööd “Eesti jahijuttude eripärast ja muutumisest Tartumaa jahimeeste juttude näitel” (juhendaja Kristel Kivari (TÜ)).

7. juunil oponeeris Andreas Kalkun Tartu Ülikoolis Tiina Mõttuse bakalaureusetööd “Jumestamise kultuurilisi tähendusi 1930. aastate Eestis”.

8. juunil toimus Pajusis lõõtspillipäev, kus Natali Ponetajev pidas ettekande lõõtspillidest vallakohtu protokollides. Natali Ponetajev ja Olga Ivaškevitš koos Liisi Laineste ja Alar Madissoniga kogusid video- ja pildimaterjali eesmärgiga kaardistada vanemaid Teppo-tüüpi lõõtspille.

8. juunil autasustati Tallinnas Eesti Lastekirjanduse Keskuses 32. Sten Roosi nimelise muinasjutuvõistluse parimaid. Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi auhinna pälvisid Marta Roosme (Türi Põhikool, 9. klass, muinasjutt “Ilvesepoiss” ja Alondra Ivask (Rocca al Mare Kool, 9. klass, muinasjutt “Nõid, tütarlaps ja hunt”). Žüriiliikme, kirjandusmuuseumi rahvaluulearhiivi juhataja Risto Järve eriauhinna said Johanna Maria Topolev (Kalmetu Kool, 9. klass, muinasjutt “Kartoška elulugu”) ja Markus Õisma (Nissi Põhikool, 8. klass, lugu “Karu mantlipärija”).

10. ja 11. juunil pidas Taive Särg XXVIII laulupeo kunstilise meeskonna koolitusel Pärnumaal Ojako puhkekeskuses loenguid rahvalaulude kasutamisest koorilauludes.

11. juunil rääkis Mari-Ann Remmel Urvaste Rahvamajas Urvaste kihelkonna püha-paikadega seotud pärimusest.

13.–16. juunini osales Lona Päll USA-s Yale'i Ülikoolis Balti Uuringute Edendamise Assotsiatsiooni 29. konverentsil “The Baltic Way: Unity and Giving Aid” ning pidas ettekande rohepöördest ja kohalikest narratiividest (“Context Matters: Analyzing Green Transition Narratives in Estonia”).

13. juunil pidas Risto Järv Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse aiaseminaril ohustatusest, väljasuremisest ja hakkamasaamisest ettekande “*Draco borealis* – kõige kiuste püsiv liik”.

16. juunil toimunud Tartu tantsupeo “Juure juures” etendustel kõlasid Tartu tantsupeo ja Eesti Rahvaluule Arhiivi ühisel kogumisvõistlusel “Vanavanema hääl” talletatud lood.

17.–21. juunini Riias toimunud Rahvusvahelise Rahvajutu-uurijate Seltsi 19. kongressil “Folk Narratives in the Changing World” (“Rahvajutud muutuvmas maailmas”) esinesid ERAst Ave Goršič ettekandega kriisi käsitlevatest juttudest (“Narratives In- and Outside of Crisis”), Risto Järv ettekandega rahvajuttudest ERA sotsiaalmeediakanalites (“Folktales on the Folklore Archive’s Social Media Channels”); Olha Petrovych pidas koos Alla Vinnichukiga (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi Riiklik Pedagoogikaülikool) ühissetekande ukraina duumade arvutianalüüsi tulemustest (“Colors of Tradition: A Computational Exploration of Ukrainian Folk Dumas”); Inna Lisniak koos Liudmyla Yefremovaga (M. Rylsky kunstiuuringute, folkloristika, etnoloogia instituut) ühissetekande ukraina kalendrilaulude žanrilise varieeruvuse tuvastamisest arvutuslike meetoditega (“Genre Varieties Determination of the Winter Cycle in Ukrainian Calendar and Ritual Folk Songs of the Podillia Region: Computational Methods”); Kati Kallio (Soome Kirjanduse Selts, Helsingi Ülikool) pidas ettekande läänemeresoome laulukultuuride piirkondlikest erinevustest, mis on ilmnunud jutustavate laulude arvutianalüüsil (“Regional Cultures of Narrative Songs in Computational Comparison”), ettekande kaasautorid olid Mari Sarv (ERA), Maciej Janicki ja Eetu Mäkelä (mõlemad (Helsingi ülikool).

Ave Goršič koostas ISFNRI laekurina seltsi nelja viimase tegevusaasta finantsaruande, mida esitleti kongressi üldassambleel. Ave Goršič valiti üldkogul jätkama tegevust laekurina ISFNRI juhatuse koosseisus.

20. juunil juhendas Janika Oras Laossina külas Lummo Kati leelokoori seto pulmalaulude õppimisel.

27. juunil ilmus ERR kultuuriportaalis Michael Cole’i ingliskeelne intervjuu näituse “Metsavaimud masinas” eestvedajate, folkloristide Ave Goršiči ja Taive Särje ning kuraatorite Henri Hüti ja Evelyn Raudseppaga.

27. juunil pidas Kaarel Veski Šveitsis Einsiedelni linnas luule arvutuslikule uurimisele pühendatud konverentsil, mille fookuses sel aastal oli huumor (“Plotting Poetry 7: Metres of Humour”) ettekande regilaulude absurdsusmäära analüüsimisest tehisintellekti abil (“The Quirks of Culture: Analyzing Absurdity in Estonian Runosongs with AI”).

28. juunil avati Eesti Kirjandusmuuseumis ja TÜ Loodusmuuseumis Euroopa Kultuuri-pealinn Tartu 2024 raames folklooril põhinev kunstinäitus “Metsavaimud masinas”. Projekti eestvedajad olid folkloristid Taive Särj ja Ave Goršič ning kuraatorid Henri Hütt ja Evelyn Raudsepp. Näituse pidulikul avamisel esinesid loodusfolkloori teemalises kavas koos nendega veel ERAst Helen Kõmmus, Getter Lauk, Mathilda Matjus, Natali Ponetajev. Samal päeval avati ERA käigukoridoris vitriininäitus “Meie tööpere ja mänguloomad” (koostajad Taive Särj ja Ave Goršič).

28. juunil vestlesid Tartu Ülikooli loodusmuuseumi ja botaanikaaiia taskuhäälingus Rukkirääk näitusest “Metsavaimud masinas” Taive Särg, kuraator Henri Hütt ja viidekunstnik Emer Värk, saatejuht oli Carlotta Pödra.

27.–30. juunini toimunud Keila orhideepäevade raames pidas Jüri Metsalu Keila lauluväljakul loengu Eesti heinamaapärimusest, jagades ühtlasi huvitavamaid leide värskest puisniitude vaimse kultuuripärandi uuringust. Orhideepäevade raames vaadati Eesti Orhideekaitse Klubi ja EKM Eesti Rahvaluule Arhiivi ühistööna valminud ERA emeriidi Mall Hiiemäe veebiloengut “Kaunis kuldking ja need teised käpalised”, filmis ja monteeris Janno Simm, helitöötlaste tegi Jaan Tamm (loeng on vaadatav ERA Youtube-i kanalil).

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

Märtsis ja aprillis osales Mare Kõiva õpilaste Teadusfest 2024 komisjonis ja **13. aprillil** auhindamisel Ahhaa keskuses.

4. ja 5. aprillil korraldas Liisi Laineste oma Euroopa kolleegidega Leuveni ülikoolis (Belgia) huumorikonverentsi, millest osaliselt veebi vahendusel osa saada ka laiemal huvilisteringil. 4. aprillil olid teemaks püstijalakomöödiad: “Stand-up comedy as a site for social identity”, samal päeval leidis aset paneeldiskussioon “A panel on cartoons and the depiction of social conflict”

4. ja 5. aprillil osales Anastasiya Fiadotava Leuvenis (Belgia) korraldatud sümposiumil “Humor and Conflict in the Public Sphere” ettekandega “When transnational beats the national: humorous reactions to the Wagner group rebellion in Estonia, Poland and Belarus” (kaasautorid Liisi Laineste, Guillem Castañar ja Władysław Chłopicki).

5.–8. aprillini osales Mare Kõiva Edinburghis Traditsioonilise Kosmoloogia Seltsi 40. ja Rahvusvahelise Etnoloogia- ja Folklooriühingu (SIEF) rituaalse aasta tööruhma 20. aastapäeva konverentsil.

9. aprillil pidas Reet Hiiemäe Põltsamaa väärivate ülikoolis ettekande “Maarja mürab, Jüri jürab: kevadistest tähtpäevadest eesti pärimuses”.

10.–12. aprillini toimus Tallinna Ülikoolis Eesti humanitaarteaduste aastakonverents. “Tulevikuhumanitaaria: kuidas humanitaarteadused kujundavad ühiskonda pöördeliste

muutuste ajastul”. Paneeli “Humanitaaria ja teadmussiire – koostöö ja -loome õpetajatega” korraldajate seas oli Piret Voolaid. Ettekannetega esindasid selles paneelis osakonda Eda Kalmre (Astrid Tuisuga ERAst ühisettekannet “Lapsed ja noored kui pärimuse loojad ja kandjad – uut moodi aines teaduses ja kooliõpetuses 1990. aastast”. Raivo Kalle pidas Andres Kohvi (Räpina Aianduskool) ja Renata Sõukandiga (Ca’ Foscari Ülikool) ühisettekannet “Kuidas taimepimedus kajastub meie igapäevases keeles: näide Tartus läbiviidud küsitlusest”. Keskkonnateemadele pühendatud paneelis “Kultuuri loov potentsiaal keskkonnakriisis” esines Reet Hiiemäe (“Keskkonnapärimus ja rohekommunikatsioon”). Ajaloouringute paneelis “Mitmeliigiline ajalugu. Loomad keskaja ja varauusaja ühiskonnas” kuulati Tõnno Jonuksi analüüsi “Loomarepresentatsioonid hilisrauaajast keskaega – järjepidevus, muutused või katkestus”. Paneelis “Mitmeliigiline ajalugu: loomad keskaja ja varauusaja ühiskonnas” pidas Tõnno Jonuks Andres Uueniga ühisettekannet kultuuripärandi tehnilistest uuringutest humanitaarteadustes juhtumiuuringute näiteil. Katre Kikas pidas paneelis “Sinine humanitaaria: vesi, inimene, kultuur” ettekannet ““On säääl veike ojake kuskil nirisemas, olen mina esimene sinna vesket ehitamas...” Vesi mölder Märt Siipeni omaeluloolistes kirjutistes”.

12. aprillil astus Nikolai Anisimov ansambli AR-GOD koosseisus üles udmurdi rahvamuusika kontserdil, kus oli võimalus annetada soome-ugri väikerahvaste toetuseks.

25. aprillil pidas Sergey Troitskiy Tallinnas Kardis OÜs avatud loengu “Loomariigid: hilise Vene impeeriumi poliitiline zoomorfne karikatuur, 1890–1905”.

26. aprillil esinesid Pärnu Keskraamatukogus Pärnumaa raamatukoguhoidjate maakondlikul koolituspäeval loengutega FO vanemteadur Reet Hiiemäe (“Üleloomulikud kogemused ja raamatuillustratsioonid”) ja kirjandusmuuseumi direktor Piret Voolaid (“Folkloori lühivormidest kultuuririkkuse aastal”).

15. maini viibis Anastasiya Fiadotava teadusvisiidil Leuveni Ülikoolis (Belgia).

1. mail rääkis Mare Kõiva Eesti Rahvusringhääligu “Vikerhommikus” 1. mai ja volbripäeva kommetest nii Eestis kui ka välismaal.

2. mail esines Sergey Troitskiy Tartu Kunstimuuseumis loenguga “Tsensuuri haardes: zoomorfne eesti/balti karikatuur hilisimpeeriumis (1890–1905)”.

3. mail pidas Reet Hiiemäe pidas Tallinnas Eesti Ämmaemandate Ühingu aastakonverentsil “Armastus on kõige all” ettekannet “Pärimuslike rasedus- ja sünnitusrituaalide psühholoogilisest aspektist”.

5.–16. maini osales Nikolai Anisimov Prantsusmaal INALCO (Institut national des langues et civilisations orientales) kutsel traditsioonilistel udmurdi kultuuri päevadel Pariisis ja Brestis. Ta astus üles ettekannetega udmurdi rahvariietest, rahvamuusikast, matuskombestikust ja surnutega suhtlemisest. Ühtlasi esitles ta raamatut “Улон – питыран, сюлэм – пияла...”: одйг удмурт кышномуртлэн дауръем улон сюресэз” (Tartu, 2024). Lisaks andis udmurdi keele tunde INALCOs udmurdi keele kursuse tudengitele. Pariisis ja Brestis korraldatud udmurdi õhtutel osales udmurdi rahvusköögi meistiklassides ja laulis udmurdi keeles.

8. mail esines Piret Voolaid Nõos Valga praostkonna sinodil ettekandega “Folkloori lühivormidest kultuuririkkuse aastal”.

9.–15. maini olid kirjandusmuuseumis ja osakonnas visiidil ungari kolleegid Katalin Vargha ja Anna Szakal, kellega arutati koostööplaane.

16. mail pidas Sergey Troitskiy Tallinnas klubis Kardis loengu “Vene impeeriumi ajalehtede ja ajakirjade karikatuuridest 19. ja 20. sajandi ristumiskohas. Sel ajal oli poliitiline tsensuur eriti karm protestide ajal kogu riigis”.

16. ja 17. mail osalesid Sofias toimunud 6. rahvusvahelisel hübriidkonverentsil “Between the worlds: contesting (im)possible identities” *online* ettekannetega Mare Kõiva (“The periphery identity”) ja Liisa Vesik (“Identity of subcultural groups. The case of science fiction fans”).

18. mail pidas Reet Hiiemäe Tartu 2024 kogukonnaprogrammi projekti “Päritud ellujäämiskunstid” üritustesarja kuuluval üritusel “Vooremaa kommikonkurss” ettekande “Pärimuslikud teadmised kohalikest metsikutest toidu- ja joogitaimedest”.

19. mai Postimehes kirjutas Mare Kõiva müütide ja märkide tähtsusest läbi ajaloo.

21. maist 1. juunini viibisid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov korralistel välitöödel Eesti TA ja Bulgaaria TA ühisprojekti “Religioon, loodus ja maagia” raames, välitööd hõlmasid Sofia ümbrust, Samokovit, Borovetsi jm. **24. mail** osaleti seminaril “Digitaalne vaimne pärand” ja **27. mail** seminaril “Multilokaalne elamisviis – elu linnast väljas”, **28. mail** osaleti projekti seminaril. Toimetati Yearbook of Balkan and Baltic Studies 2024. aasta numbrit.

28. mail osales Sergey Troitskiy seminaril “Literatura Rosyjska wobec doświadczenia totalitaryzmu” (“Vene kirjandus vs totalitarismi kogemus”) plenaarettekandega

determinismi ületamisest oberiuutide poeetikas ja poliitikas (“Преодоление детерминизма в поэтике и/как политике: художественная практика обериутов”). Seminari korraldas Sileesia Ülikool Katowicis.

29. mail esitles Reet Hiimäe Tartus koondtutvustuse Tartu 2024 kogukonnaprogrammi koolituspäeval pärimusteadmisi tutvustavat projekti “Päritud ellujäämiskunstimid”.

3.–14. juunini osales Katre Kikas Marburgis Herderi Instituudis SIEFi (Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore) ajaloolise kultuurianalüüsi töörühma vahekonverentsil “Reimagining Europe: De-colonizing Historical Imaginaries, Disciplinary Narratives in Folklore and Ethnology and Beyond” ettekandega “Europe and its Imaginaries in the Rhetoric of Folklorist Jakob Hurt”.

12.–15. juunini osales Mare Kõiva ISFNR töörühma Charms, Charmers, and Charming konverentsil “Conflicts and catastrophes” ettekandega “Do online incantations resemble previous texts?”, samuti osales ta **14. juunil** juhtkomitee koosolekul.

13. juunil osales Sergey Troitskiy Viljandis sümposiumi “Visual rhetorics of humour: using and forming an iconography of stereotypes” korralduskomitee koosolekul.

13. ja 14. juunil pidas SIEFi (Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore) ajaloolise kultuurianalüüsi töörühm Marburgis Herderi Instituudis vahekonverentsi “Reimagining Europe: De-colonizing Historical Imaginaries, Disciplinary Narratives in Folklore and Ethnology and Beyond”. Osakonda ja Eesti kultuuriuurijaid esindas Katre Kikas ettekandega “Europe and its Imaginaries in the Rhetoric of Folklorist Jakob Hurt”.

14. juunist 25. juunini töötasid akadeemilise teadusvahetuse raames Riias Andres Kuperjanov (etnoastronoomia paralleelid läti pärimuses) ja Mare Kõiva (muistendite paralleelid).

17. –21. juunini osalesid Riias ISFNR 19. kongressil kongressil “Folk Narratives in the Changing World” osakonna teadlased Mare Kõiva (eripaneelis “Committee on Charms, Charmers and Charming presentation “What Has the Charms Committee Been Up To?” teemal “Incantatio, an Online Journal of Charms, Charmers and Charming; usundiliste juttude paneelis ettekandega “Do Old Belief Narratives Lose Relevance? Variation and Search for Truth on the Example of Noah’s Ark”, Eda Kalmre sektsioonis “Oral vs Online sektsioonis ettekandega “From a Children’s Horror Story to a Crime Legend of the Adult World”;

Anastasiya Fiadotava, Guillem Castañar ja Liisi Laineste ühisettekandega “Laughter and sex prolong life”: Current Trends in the Humour Practices of Russian-Speakers in

Estonia. Kriisinarratiivide sektsioonis Andrus Tins ettekandega “Artificial Intelligence (AI) in the Human World: The Folklore of AI as a Resource for Exploring the Relationship between People and Technology”.

19.–22. juunini osales Reet Hiimäe Strumicas (Makedoonia) teisel ülemaailmsel religioosse dialoogi ja koostöö konverentsil ettekandega “Communication with Supernatural Protectors and Helpers in Estonia in the 21st Century”.

24. juunil viis Reet Hiimäe Elva vallas Soo talus Tartu 2024 raames korraldatud uuspärimusfestivalil “Anda ja kanda” läbi loeng-töötod sõnamaagiast, taimemaagiast ja maagilistest esemetest.

26.–30. juunini osalesid Jaak Aru, Andres Kuperjanov ja Mare Kõiva Bremenis toimival arheoastronoomia konverentsil “Rhythmen und Positionen in Raum und Zeit: Orientierung auf der Erde und im Kosmos”, kus pidasid ühisettekande “Determinants of Finno-Ugric navigation to northern European coastal regions 3500 years ago. Genes. Stars. Myths”.

Juulikuus viibisid Nikolai ja Tatjana Anisimov välitöödel Udmurtias.

25. juulil osales Mare Kõiva Põlvamaal Himmastes Jakob Hurda 185. sünniaastapäeval, kus talle anti üle Jakob Hurda rahvuskultuuri auhind 2024.

27.–29. juulini külastas osakonda Bulgaaria teadlane Nikolai Sivkov, puukalendrite ja ajaarvamise uurija.

Soome-ugri kirjanduskohvik (SUKK)

Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi hõimurahvaste programmi toel korraldatava üritustesarja “Soome-ugri kirjanduskohvik ehk SUKK” idee on selles, et teisi keeli avastatakse erinevate meelte abil; sama kirjandusteos kõlab eri keeltes ja nii saavad osalejad “maitsta” võõrast keelt seda kõneldes, sest iga keel ilmutab end täies kordumatuses ja unikaalsuses. Iga kohvikuõhtu pühendatakse ühele soome-ugri kirjandusteosele ja selle tõlgetele teistesse keeltesse. Õhtuid korraldavad Nikolai Kuznetsov ja Sergey Troitskiy.

29. aprillil loeti soome-ugri kirjanduskohvikus liivi luuletaja Baiba Damberga luuletust “Kahe keelega ma sündisin...”. Autorist rääkisid ja tema teost kommenteerisid Karl Pajusalu ja Valts Ernštreits. Vestlust modereerisid Sergey Troitskiy ja Nikolai Kuznetsov.

27. mail loeti kirjanduskohvikus osa karjala luuletaja Aleksandr Volkovi triptühho-nist “Liivin virret” (“Livvi lood”). Videosilla vahendusel rääkis teosest keeleteadlane, karjala kirjanduse tundja ja tõlkija Jaan Õispuu. Vestlust juhtisid Sergey Troitskiy ja Nikolai Kuznetsov.

17. juunil tutvuti lähemalt neenetsi luulega ja loeti Juri Vella luulet. Ekspertdina kommenteeris neenetsi luulet etnoloog, fennougrist ja tõlkija Eva Toulouze.

Osakonna seminarid

Seminare toetab Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3, nende toimu-mise tagab Mare Kalda.

8. aprilli seminaril kõneles Raivo Kalle: “Kihnu looduskultuur ja kohalik teadmine: eripärad ja rakendamine”.

11. aprillil pidas katalaani festivalitraditsiooni uurija Aleida Bertran ettekande “International folk festivals, nation-building and transnationalism: A comparative study between Latvia and Northern Catalonia” (“Rahvusvahelised rahvapõlvustused, rahvuse ülesehitamine ja transnatsionalism. Läti ja Põhja-Kataloonia võrdlev uurimus”). Ettekanne põhines Läti Kultuuriakadeemias aastail 2018–2021 doktoritöö jaoks tehtud välitöödel ja arhiivimaterjalidel.

15. aprilli seminaril pidas Indrek Ojam oma senise töö põhjal Eesti Kultuuriloolises Arhiivis Vahingu isikuarhiivi korrastamisel ja uurimisel ettekande “Vaino Vahingu isikuarhiiv ja Vahingu loomingu uurimise hetkeseis”.

29. aprillil kuulasime Zhenyu Wangi eestikeelset ettekannet “Mis on hiina keel ning kuidas geograafilised ja kultuurilised erinevused iseloomustavad keeli?” Zhenyu Wang õpib Tartu Ülikoolis eesti keele ja soome-ugri keelte magistriõppekaval ja ühtlasi teeb praktikat muuseumis. Kõne all oli hiina keelte eristamine seoses geograafiliste erine-vustega, mandariini keel, kuus lõunahiina murret jne.

13. mail kuulati veebiseminaril Liat Steir-Livny ettekannet “Holokausti kujutamine dokumentaal-animatsioonides – mäletamise piirjooned”. Esineja tutvustas ka hiljaee-gu Edinburghi Ülikooli kirjastuses ilmunud raamatut “Holocaust Representations in Animated Documentaries – The Contours of Commemoration”.

27. mail pidas Zhenyu Wang eestikeelse ettekande “Mis on hiina keel ning kuidas geograafilised ja kultuurilised erinevused iseloomustavad keeli?” teise osa.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond

10.–12. aprillini toimus Tallinna Ülikoolis Eesti humanitaarteaduste aastakonverents. “Tulevikuhumanitaaria: kuidas humanitaarteadused kujundavad ühiskonda pöördeliste muutuste ajastul”. Avapäeva plenaarettekande “Kes tantsib ja kes lööb trummi? Eesti humanitaaria kolmes pöördes” pidas Tiit Hennoste. Folkloriste esindas Auli Viidalepp ettekandega “Folklorist muutuv asjas: Richard Viidalepp”.

12. juunil pidas kultuuriantropoloogia professor ja Wellingtoni Victoria Ülikooli Te Herenga Waka Uus-Meremaa uuringute Stouti uurimiskeskuse direktor Brigitte Bönisch-Brednich TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas külalisloengu “Celebrating the Nation: A Ritual Analysis of Aotearoa New Zealand National Days / “Rahvuse tähistamine: Aotearoa Uus-Meremaa rahvuspäevade rituaalne analüüs”.

17.–21. juunini osalesid Tartu Ülikooli folkloristid Riias Rahvusvahelise Rahvajutuurimise Seltsi (ISFNR) 19. kongressil “Rahvajutud muutuv maailmas”. Ettekandega astusid üles Ülo Valk (“Pushing the Limits of the (In)Credible: Personal Experience Stories of the Uncanny in Vernacular Hinduism”), Margaret Lyngdoh (“Reasoning Magic: Interpretive Positionalities Toward Myntor Tradition among Khasi and Karbi”), Alina Oprelianska (“Explaining Sleep Paralysis through the Encounter with a Household Spirit Khatnyk in Ukrainian Folklore”), Lodewyk Barkhuizen (“Happily Possessed: The Relationship between Spirit Possession and Knowledge Production in South African “Traditional’ Healing Practices””) ja Kristel Kivari (“Alienation of the Landscape: The Presence of Soviet Military Power in Stories of the Supernatural”) ning kongressi viimasel päeval Tiina Sepp (“Legends and Inspiration: Exploring the Mystery of Glastonbury Abbey and the Ever-Evolving Influence of the Company of Avalon”).

Digitaalse uurimistöö tulemusi tutvustasid Andrus Tins (“Artificial Intelligence (AI) in the Human World: The Folklore of AI as a Resource for Exploring the Relationship between People and Technology”), Olha Petrovych (kirjandusmuuseumist) koos Alla Vinnichukiga (“Colors of Tradition: A Computational Exploration of Ukrainian Folk Dumas”), Inna Lisniak (samuti kirjandusmuuseumist) koos Liudmyla Yefremovaga (“Genre Varieties Determination of the Winter Cycle in Ukrainian Calendar and Ritual Folk Songs of the Podillia Region: Computational Methods”).

Digihumanitaaria uuringute rahvusvaheline töörühm koosseisus Kati Kallio, Mari Sarv, Maciej Janicki & Eetu Mäkelä esitas järjekordse uurimisraporti “Regional Cultures of Narrative Songs in Computational Comparison”.

Folkloori teooriast pidas ettekande TÜ teadur Jonathan Roper (“List vs. Narrative (On the Basis of Micro-Genres)”).

Kaitstud magistriprojektid

Ilona Piirimägi kaitses 5. juunil magistriprojekti “Betti Alveri muuseumi arengukava loomine”. Juhendaja Kirsti Jõesalu, retsensent Ehti Järv (Antropoloogia Keskus).

Mare Mätas kaitses 5. juunil magistriprojekti “Raamat “Kihnu motorratta lugu””. Juhendaja Ester Bardone, retsensent Kristel Rattus (ERM).

Liina Rajaveer kaitses 5. juunil magistriprojekti “Mitmekesisus ja kaasatus tööandjate pilgu läbi”. Juhendaja Keiu Telve, retsensent Maie Kiisel (TÜ RAKE).

Kaitstud magistritööd

Helina Harend kaitses 7. juunil magistritööd “Ema-, isa-, õe- ja vennanimetused eesti regilauludes”. Juhendad Karl Pajusalu (TÜ) ja Mari Sarv (EKM), retsensent Sulev Iva.

Ave Grenberg kaitses 10. juunil magistritööd “Mulgi Kultuuri Instituudi roll ja väljakutsed Mulgimaa vaimse kultuuripärandi hoidmisel ja edendamisel”. Juhendaja Ester Bardone, retsensent Kristiina Porila.

Mart Alaru kaitses 10. juunil magistritööd “Vabanemine võimal(dav)uste ahelatest: teadlik internetikasutamine Facebookist lahtiühendunute näitel” Juhendajad Ester Bardone ja Kristin Kuutma, retsensent Maili Pilt.

Kaitstud bakalaureusetööd

Mathilda Matjus kaitses 7. juunil bakalaureusetööd “Aspekte Eesti jahijuttude eripärast ja muutumisest Tartumaa jahimeeste juttude näitel”. Juhendaja Kristel Kivari, retsensent Mare Kalda.

Tiina Möttus kaitses 7. juunil bakalaureusetööd “Jumestamise kultuurilisi tähendusi 1930. aastate Eestis”. Juhendaja Merili Metsvahi, retsensent Andreas Kalkun.

Liisa Nurme kaitses 7. juunil bakalaureusetööd “Lapsepõlv paneelmajade vahel: 2000. alguse Annelinn intervjuudes”. Juhendaja Merili Metsvahi, retsensent Reet Hiimäe.

Kadi Prii kaitses 7. juunil bakalaureusetööd “Laul “Vihm, üle vaeslapsesest” Sangaste kihelkonnas”. Juhendaja Tiiu Jaago, retsensent Liina Saarlo.

Selinda Särev kaitses 7. juunil bakalaureusetööd ““Kas sul gossi on?” ehk klatšist noorte eesti naiste eludes”. Juhendaja Anastasiya Astapova, retsensent Maili Pilt.

NEWS IN BRIEF

Accessions of the Estonian Folklore Archives in 2023

Risto Järv, Mathilda Matjus and Kadri Tamm write about the Estonian Folklore Archives' collection year 2023 and President's Folklore Collection Award, which was granted to Maila Jürgenson, Sirje Võsa, Anu Soon and Liisa Nurme.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from April to July 2024.